

ROOFVOGELS dreigen uit te sterven

Door Ko Zweeres

Het is met de roofvogels werkelijk een heel droevige zaak. Met een kleine variant zijn dit de woorden, waarmee Prof. Voous zijn artikel over roofvogels in ons Kerstnummer 1962 begon.

Inmiddels zijn er vele gegevens beschikbaar gekomen, die zó veront-rustend zijn, dat het ons gewent leek dit gehele nummer aan het probleem van de roofvogels te wijden.

Voor een belangrijk deel zijn deze gegevens afkomstig van een conferentie, die begin maart in de bekende universiteitsstad Cambridge in Engeland werd gehouden. Een bijeenkomst van mensen met zeer uiteenlopende belangen: ornithologen en vogelbeschermers, jachtwild-specialisten en jagers, jachtopzieners en landgoedbezitters, valkeniers en postduivenhouders, landbouwers en toxicologen, leden van zowel het Hogerhuis als het Lagerhuis en, heel belangrijk ook: vertegenwoordigers van pers, radio en televisie.

Lang niet allemaal zulke dikke vrienden van de roofvogels, zou men op het eerste gezicht zeggen. Maar juist daarom was het zo verheugend, dat men het er aan het slot van de bijeenkomst zonder uitzondering over eens was, dat de roofvogels ernstig worden bedreigd in hun voortbestaan én, dat dit heel erg moet worden betreurd.

Er was een oude ervaren jachtopziener uit Yorkshire, veteraan uit de Eerste Wereldoorlog, die de vergadering letterlijk smeekte met spoed iets te ondernemen voor bescherming van de roofvogels, omdat het weldra te laat zal zijn.

De feiten, die ons werden voorgelegd, gaven alle aanleiding tot deze verontrusting. Sinds omstreeks 1955-1956 is het aantal van vrijwel alle roofvogelsoorten op de Britse eilanden onrustbarend gedaald. Dit geldt vooral voor *slechtvalk*, *sperwer* en *torenvalk*. Gevreesd moet worden dat uit Lincolnshire, Huntingdonshire en Norfolk de *sperwer* zelfs geheel is verdwenen. En het was, bij alle angst die de vogelliefhebber hierbij om het hart slaat, verkwikkend te ervaren, dat deze feiten alle leden van ons zo gemengde gezelschap met grote zorg vervulden.

Oók de jachtheren en jachtopzieners en postduivenhouders, wat zij vroeger wel mogen hebben gedacht of zelfs gezegd of geschreven. Ook zij erkenden, dat een volledig uitsterven van de roofvogels zou moeten worden betreurd, om esthetische redenen, maar ook omdat zij overtuigd waren geworden — op deze conferentie of eerder reeds — dat roofvogels een veel te vaak onderschatte nuttige functie vervullen. Zelfs de mededeling, dat de met ongeveer 60 pct afgenomen *slechtvalken* jaarlijks toch nog wel ongeveer 16.000 postduiven slaan was voor Colin Osman, die de postduivenhouders vertegenwoordigde, slechts aanleiding mee te delen, dat dit ongeveer 0.4 pct van het totale aantal postduiven is, en dat zelfs de 1.6 pct die de tot voor enkele jaren in Groot Brittannië aanwezige *slechtvalken* sloegen, toch eigenlijk als een te verwaarlozen en volkomen aanvaardbaar verlies moeten worden beschouwd. Het hartelijke applaus, dat deze verrassende me-

BUIZERD / H. J. Slijper

dedeling beloonde was kenmerkend voor de sfeer, die op de conferentie heerste.

Verheugend was ook de nadruk, waarmee een vertegenwoordiger van de jachtopzieners verzocht de ter conferentie meegedeelde feiten in zo ruim mogelijke kring bekend te maken. Ruiterlijk gaf hij toe, dat ook in Groot Brittannië nog lang niet alle jachtopzieners overtuigd zijn dat de roofvogels de wettelijke bescherming volledig verdienen. Dat nu ook de *sperwer*, als laatste soort, volledig beschermd is mag niet betekenen, dat zij toch worden geschoten, maar „sneller en dieper worden begraven”.

Verrassend ook was de mededeling van Jack Brown, hoofdjachtopziener van de Earl of Aylesford, in een vraaggesprek voor de BBC met James Fisher, dat in het uitgestrekte jachtveld van Lord Aylesford (zelf een der deelnemers aan de conferentie) niet alleen alle roofvogels, maar zelfs *Vlaamse gaaien* en *eksters* volledig worden beschermd. De roofvogels, om muizenschade aan jonge aanplant te helpen bestrijden, de *eksters* en *vlaamse gaaien*, om de *houtduiven* in toom te houden.

Het lijkt goed er nogmaals aan te herinneren, dat dit geen onderonsje was van „onpractische” vogelbeschermers, maar dat mensen met een jarenlange praktijk van de jacht ruim vertegenwoordigd waren en volop gelegenheid hadden, een eventueel afwijkend standpunt te uiten en verdedigen.

Doch, zoals E. M. Nicholson in zijn inleiding tot het aprilnummer van „British Birds” over de conferentie schrijft: de discussies gaven het „treffende bewijs van een weliswaar late, maar toch zeer verheugende ommezwaai in de starre opvattingen en vooroordelen die eeuwenlang een nuchtere en onbevooroordeelde mening en houding ten opzichte van de roofvogels hebben verhinderd”.

Het is triest te bedenken, dat dit alles pas mogelijk is geworden nu

er zonder overdrijving sprake is van het reële gevaar, dat verscheidene Britse roofvogels op korte termijn volledig zullen uitsterven. En we vragen ons met zorg af, of de eveneens zeer reële bedreiging van de Nederlandse roofvogels, die vrijwel zonder uitzondering in nog geen tien jaar tijds tot op z'n minst de helft van hun naoorlogse aantal zijn teruggebracht, eveneens reeds tot een dergelijke reactie heeft geleid. We verklappen werkelijk geen geheimen en wie op de hoogte is zal volmondig beamen, dat ondanks de wettelijke bescherming die alle Nederlandse roofvogelsoorten al jarenlang genieten, nog steeds letterlijk tientallen roofvogels, vooral *haviken*, maar ook *buizerden* en *sperwers* en *bruine kiekendieven*, opzettelijk worden gedood. In strijd met de wet en naar onze stellige overtuiging (gegrond op zowel wat wij te Cambridge vernamen, als op wat ecologen ons de laatste jaren hebben verteld) ook in strijd met de werkelijke belangen van het jachtwild, dat men door dit afschot meent te beschermen.

Heus, wij weten drommels goed dat zelfs een brave muizenvanger als de *torenvalk* zijn jongen wel fazantekuikens voert, dat de *bruine kiekendief* menige eendepul weet te slaan, dat sommige *haviken* lelijk huishouden onder de opgroeiende *fazanten*, die onder de kip zijn uitgebroed. Maar wij weten waarschijnlijk beter dan wie zich aan illegaal afschot bezondigen, dat een zeer aanzienlijk deel van dit jonge goed ook zonder bemoeienis van roofvogels nooit volwassen zou worden. En wij weten ook, dat veel van de hier nog bestaande vooroordelen gebaseerd zijn op een volkomen onjuiste verklaring van wat men in het jachtveld heeft waargenomen.

De jachtschut, die bij een vers geslagen *fazant* een klem zette en daarin de volgende ochtend een *ransuil* aantrof, moge dan stellig overtuigd zijn, dat hij een lelijke boosdoener heeft opgeruimd, iedereen die werkelijk iets van de jachtgewoonten van *ransuilen* afweet zal zich vergeefs afvragen hoe het wel mogelijk is, dat die *ransuil* (een vogelsoort die zelfs in de nog vers in ons geheugen liggende strenge winter hardnekkig weigerde klaargelegd aas aan te raken) in die klem is terecht gekomen.

Frappant is het verhaal van de Deen Frank Wenzel over het buizerd-nest, hem door een triomfantelijke jachtschut getoond, dat bezaaid lag met restanten van kippen. De brave, vaak wat slome *buizerd* bleek deze bezwarende prooi-resten weg te halen bij een vossehol!

Laten we heel eerlijk zijn: clandestien afschot van roofvogels door jachtopzieners is maar zelden zo afdoende te bewijzen, dat gerechtere vervolging mogelijk is. Ik betwijfel trouwens, of veel vogelbeschermers daar nu ook wel zo op gebrand zijn. Maar wat wij wel heel, heel erg betreuren is, dat deze onwettige praktijken nog steeds worden voortgezet, ook nu door andere oorzaken, waarover hierachter meer, de roofvogelstand niet alleen reeds zeer opvallend is geslonken, maar zeer letterlijk met ondergang wordt bedreigd.

Prof. Voous wees er in zijn eerder geciteerde artikel op, dat de roofvogels oorspronkelijk zeer veel talrijker zijn geweest en het staat eveneens vast, dat dit samen ging met een veel rijkere vogel- en wildstand. Want dit zijn geen tegenstellingen, laten we dat toch heel goed bedenken. De vogelkundigen hebben de laatste tientallen jaren, overal

ter wereld, zeer veel feitenmateriaal verzameld en zeer kritisch bestudeerd, waaruit heel duidelijk blijkt dat roofvogels alleen kunnen leven in gebieden met een rijke vogel- en wildstand. Vooral uit de gegevens van Dr. Jenkins blijkt voorts zonneklaar, dat roofvogels in de eerste plaats (zo niet vrijwel uitsluitend), die prooien slaan, waarvan er in feite een teveel is. Daar kunnen, laten we eerlijk zijn, ook heel wat jachtvogels onder zijn. Dr. Jenkins was de eerste, om daar in Cambridge op te wijzen. Maar hij kon ook onweerlegbaar aantonen, dat van deze geslagen jachtvogels vrijwel geen enkel exemplaar de opening van de jacht zou hebben beleefd, als ze niet al voor die tijd door arenden waren geslagen.

Men kan natuurlijk de door wetenschappelijk voor dergelijk onderzoek opgeleide mensen vastgestelde feiten met een schouderophalen afdoen en vasthouden aan eigen waarnemingen, die het tegendeel lijken te bewijzen, doch door deskundigen heus wel zouden kunnen worden weerlegd. Hoe gemakkelijk het is, zich bij de verklaring van wat men zelf ziet te vergissen, bewijzen de voorbeelden van de geklemde *ransuil* en de kippeveren op het buizerdhorst. En zij zouden met tientallen kunnen worden aangevuld.

Wie de, op meestal honderden of zelfs duizenden stelselmatig verzamelde feiten steunende uitspraken van mannen van de wetenschap naast zich neer meent te kunnen leggen is als de man, die „niet in vitaminen gelooft”, omdat zijn grootvader en overgrootvader, die achter in de tachtig stierven, er ook nooit van hadden gehoord. Hij weet dan waarschijnlijk niet, dat van elke honderd kinderen die tegelijk met grootvader en overgrootvader werden geboren, slechts heel enkelen de tachtig, of zelfs maar de zeventig of zestig haalden. En ook, dat al hadden grootvader en overgrootvader nooit van vitaminen gehoord, ze er toch wel genoeg hebben binnengekregen, om hun benijdenswaardige ouderdom te bereiken.

Zo werken er ook in het jachtveld krachten, die zelfs de dagelijks daarin verkerende, maar niet wetenschappelijk geschoolde waarnemer niet kan herkennen, maar wier uitwerking verrassend tegengesteld kan zijn aan wat men zelf meent waar te nemen. Meen nu vooral niet dat iedereen, die in Engeland, Schotland of Wales met de jacht te maken heeft, zoveel meer inzicht heeft in die dingen dan bij ons. En denk vooral ook niet, dat de Nederlandse jagers en hun helpers zoveel dommer zijn, dan de Britse. Maar het was wel zeer verkwikkend te ervaren, dat reeds zovelen van de bij de jacht nauw betrokken Britten en vooral hun voormannen (waarlijk niet de eersten de besten), wel op de hoogte waren van de nieuwste ontwikkelingen van wetenschappelijk onderzoek en er lering uit hadden getrokken. Een aantal van die feiten worden in dit nummer vermeld. In de hoop, dat zij die er het meest mee te maken hebben, er eveneens hun voordeel mee zullen doen.

Tenslotte zouden we hen, die hier nog niet door overtuigd worden, met klem willen vragen om zo mogelijk het onderwerp ook in de beschikbare literatuur aandachtig te bestuderen. En vooral: onze al zo gedunde roofvogelstand nu eens een poosje te ontzien. Ook in Neder-

(Lees verder op blz. 108)

(Slot van blz. 65)

land kon worden vastgesteld dat in één enkel voorjaar 174 roofvogels alleen al door landbouwvergiften om het leven kwamen. Daar waren niet minder dan honderd *buizerden* bij, dertig *sperwers* en vijf en twintig *torenvalkjes*. Het is geen overdrijving als we vaststellen, dat de *sperwer* een zeldzame broedvogel is geworden. Elders in dit nummer wordt met nauwkeurige cijfers aangetoond, dat de stand van de *havik* in minder dan tien jaar tijds meer dan gehalveerd is. En wees nu eens eerlijk: heeft dit tot verdubbeling van de tableaux geleid? En anderszids: zou een groter aantal *haviken* niet kunnen meehelpen om de *houtduiven* en kraaiachtigen wat in toom te houden?

De conferentie te Cambridge heeft vooral aangetoond, dat de ontstellende achteruitgang van het aantal roofvogels beslist niet alleen aan afschot te wijten is. De moderne landbouwvergiften zijn daar mede schuldig aan. In welke mate is nog niet geheel duidelijk, maar zeker in ernstige mate.

Doch juist daarom dient het afschot gestaakt te worden. Als men dan beslist meent dat een kleiner aantal roofvogels tot grotere wildrijkdome zal leiden, dan moge men bedenken, dat het aantal roofvogels al heel klein is geworden. Of de wildstand nu werkelijk gaat toenemen, moet ieder maar eens voor zichzelf trachten vast te stellen. Het zou wel eens heel lelijk kunnen tegen vallen!